

LIFE projektek tervezése gyakorlatias szemmel

Wirthné Móricz Zsuzsanna

Stratégiai tanácsadó

Jólét bolygónk felélése nélkül

- **7. Környezetvédelmi cselekvési program**
- **Alapjai:**
- **1. A 6. Környezetvédelmi cselekvési program zárójelentése (van még tennivaló: éghajlatváltozás, természet, biodiverzitás, környezet, egészség, életminőség, erőforrások, hulladékok).**

- **Európa 2020** stratégia:
- Cél: **háromszor 20%**.
- **Csökkenteni:**
- Üvegházhatású gázkibocsátást (ha más fejlett országok is, és csatlakoznak a fejlődő országok, akkor 30%)
- Primerenergia felhasználást.

- Plusz:
- Az elfogyasztott energia 20 %-a megújuló energiaforrásokból származzon.

Fontos a projektek építésénél

- Szubszidiaritás – jó kormányzás – demokrácia deficit – társadalmi jóllét ismérvei!
- Bevonni a nem kormányzati szereplőket.
- Határon átnyúló jelenségek.
- Partnerségek építése.
- **MINDEN FINANSZÍROZOTT PROGRAMNAK TÁMOGATNIA KELL A KÖRNYEZETI POLITIKA CÉLJAIT!**

Kiemelt célok 1

- a) az uniós **természeti tőke védelme**, megőrzése és fejlesztése;
- b) **erőforrás-hatékony, zöld** és versenyképes uniós gazdaság kialakítása;
- c) az uniós **polgárok megóvása** a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól;
- d) a környezetre vonatkozó **uniós szabályozás előnyeinek maximalizálása** a végrehajtás javításával;

Kiemelt célok 2

- e) az uniós környezetpolitika **ismeret- és tudományos alapjának javítása**;
- f) a környezet- és éghajlat-politikával összefüggő beruházások feltételeinek biztosítása és **a környezeti externáliák** (külső befolyással bíró hatások) kezelése;
- g) a környezetvédelem integrációjának és a szakpolitikák **koherenciájának** növelése;
- h) az uniós **városok fenntarthatóságának** javítása;
- i) a **nemzetközi** környezettel és éghajlattal kapcsolatos **kihívások hatékonyabb uniós kezelése**.

Tematikus prioritások a-c

- A természet védelme, a gazdasági rugalmasság erősítése (természeti tőke, biodivezitás, vízkészletek).
- Az unió erőforrás-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású gazdasággá történő átalakítása (hulladékból erőforrás, környezetvédelmi technológiák).
- Emberi egészség és jóllét (nem toxikus környezet).

Célok és prioritások szerepe

- Minden támogatott projekt az uniós célok irányába mutasson, azokat szolgálja.
- Szinergia a célok, a módszerek és a projektek közt.
- Egyre fontosabb szerephez jut a kommunikáció és a valorizáció.

Jellegek

- Horizontalitás.
- Kiegészítő jelleg.
- Gondoskodni a finanszírozási programok egymást kiegészítő jellegéről.
- Ez a kiegészítő jelleg a LIFE program és a közös stratégiai kereten belül megvalósított strukturált együttműködéssel.
- **Különös figyelem:** az integrált projekteket kiegészítő tevékenységek finanszírozása,
- LIFE program keretében kidolgozott megoldások segítése.

- LIFE program keretében: integrált projektek megvalósítása érdekében
- a projekt korai szakaszában **meg kell határozni a lehetséges együttműködési módokat.**
- **Különös figyelem: Natura 2000**

Jogszabályok

A BIZOTTSÁG VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA

- **(2014. március 19.)**
- **a LIFE program 2014–2017. évi többéves munkaprogramjának elfogadásáról**
-
- **AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1293/2013/EU RENDELETE**
- **(2013. december 11.)**
- **a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és a 614/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről**

- **Elsőbbséget élvező projekt témák**

Víz

Vízészlet:

Természetes vízmegtartás

Árvíz- és aszálykockázatok kezelése

A földhasználatból vagy a folyóhasználatból eredő hidromorfológiai terhelések kezelése

Tápanyagok integrált kezelése, az emberi és mezőgazdasági eredetű organikus szennyezés

Kémiai szennyező anyagok által okozott terhelések

Víz

Helyreállítani a folyók, tavak, delták és partok morfológiáját és a kapcsolódó élőhelyeket
Víztakarékosági intézkedések.

Partövezet:

- Gazdasági tevékenységek nyomásának csökkentése
- Tengeri hulladék csökkentése
- Integrált partiövezet-gazdálkodás

Víz

- ***Ivóvíz-készlet:***
- Ivóvízzel és a településiszennyvíz-tisztító rendszerekkel kapcsolatos technológiák fejlesztése
- Hatékony vízszolgáltatás alacsony népsűrűségű területeken
- Újrahasznosított/visszanyert víz

Hulladék

Települési hulladék megelőzése,
újrahasznosítása

Hulladékfeldolgozás (elektromos, bio- és
élelmiszer)

Integrált műanyag-kezelési projektek

Háztartási veszélyes hulladék kezelése

Erőforrás-hatékonyság

- Teljes értékláncre kiterjedő fellépések segítségével: körkörös gazdaság koncepciója. Értékláncok.
- Új, erőforrás-hatékonyságot ösztönző üzleti modellek
- Ökológiai lábnyom meghatározására kidolgozott európai módszer ösztönzése (adatok, nyomon követés)

Erőforrás-hatékonyság

Ösztönzőket a környezetvédelmi teljesítményhez kötik

Zöld közbeszerzés alkalmazása.

Talaj

Korlátozni, mérsékelni a talajelzáródást, vagy annak ellentételezésére innovatív módszereket javasló projektek

Jobb talajgazdálkodás megvalósítása

Erdők

Fenntartható erdőgazdálkodás

Új módszerek az erdőgazdálkodásban

Európai erdőtűz-információs rendszer (EFFIS)
fejlesztése

Népességi változásokból eredő veszélyekkel
szembeni ellenálló képesség

Vegyi anyagok kérdése

Vegyi anyagok környezetre gyakorolt hatásának csökkentése

A vegyi anyagok ellenőrzési adatainak felhasználásának fejlesztése

Zaj

Alacsony zajkibocsátási zónák létrehozása a városi területeken

Magas népsűrűségű városi területeken csökkenteni az utakról és más közlekedési infrastruktúráktól érkező zajt

Ipari balesetek

Kockázatok feltérképezése

Levegő

Helyi és regionális energiaprojektek

Jó minőségű biomassza-égető berendezések alkalmazása

Fenntartható mobilitás (közlekedés)

Ammónia- és részecske kibocsátás csökkentése a mezőgazdaságban

Ipari technikák

Szennyezés-megelőző és csökkentő technikák

Városi környezet

Integrált és átfogó szakpolitikák végrehajtása a fenntartható várostervezés és építészet terén.

Természet

Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok (köztük a madárfajok) természetvédelmi helyzetének javítása Natura 2000 területek esetén.

A Natura 2000 hálózattal kapcsolatos biogeográfiai szemináriumok keretében meghatározott konkrét fellépések közül egyet vagy többet végrehajtának.

Nemzeti nyilvántartások készítése.

Idegenhonos özönfajokra összpontosító projektek.

Biológiai sokféleség

Zöld és kék infrastruktúra létrehozása és a leromlott ökoszisztémák helyreállítása.

Ökoszisztémák feltérképezése és helyreállítása

Veszélyeztetett fajok védelme

Innovatív módon használják fel a közvetlen vagy közvetett finanszírozást.

Kommunikáció

Tudatosság növelés

Útmutató anyagok kidolgozása

Tájékoztató kampányok

Kapacitásépítéssel kapcsolatos kampányok

Nyilvánosság számára elérhető információk

Fogyasztók tájékoztatása

A „szennyező fizet” elvet a „pazarló fizet” elvvel egészítik ki

REACH-ben meghatározott kötelezettségek (jelezni kell a különös aggodalomra okot adó anyagok jelenlétét az árukban).

Jó gyakorlatok megosztása

Önkéntes hálózatok

Tudományos és szakpolitikai területek
integrációja

Irányítási gyakorlatok

Modellezés

Állami szervezetek közt is

Peren kívüli vitarendezések ösztönzése

Pályázati adatlap

- **Tradicionális projektek:**
- <https://webgate.ec.europa.eu/eproposalWeb/>
- **Többi fajta:**
- a kiírás oldalán lévő pályázati csomagban.

LIFE: alprogramok

- **Környezet**
- Természet és biodiverzitás,
- Környezet és erőforrás hatékonyság
- Környezeti kormányzás és információ
- **Éghajlatváltozás**
- Éghajlatváltozás enyhítése
- Alkalmazkodás az éghajlat változáshoz
- Éghajlati kormányzás és információ

- Mindkettőben: tradicionális, integrált és technikai segítségnyújtás projektek.
- Környezetben még: előkészítő projektek.

Tradicionális projektek

- Legjobb gyakorlatok (környezet és erőforrásnál nincs)
- Demonstrációs
- Pilot
- Információ, tudatosság és disszemináció (kormányzatiaknál)
- Hossza: 1-5 év

Integrált projektek

- Nagy földrajzi kiterjedés
- Összefüggés tervekkel, stratégiákkal, szakpolitikával
- Kapcsolat a környezeti jogalkotással
- Stakeholderek bevonása
- Kétlépcsős pályázás
- Koordináció legalább még egy finanszírozási forrással
- 6 év és annál több.

Kapacitás építő projektek

- A LIFE programban való sikeresebb részvétel.
- 100% támogatás.

Pályázati adatlap

- **Példa:** Tradicionális projektek
- Környezet és erőforrás hatékonyság
- Benyújthatók: demonstrációs és pilot projektek
- Angolul kérik. Firefox vagy Internet Explorer 11
- 2016. szeptember 12. 16 óra.
- Szerződés: 2017. május-június
- Kezdés: 2017. július 1.

- Projektek kedvezményezettjei:
- EU jogi személy
- Államháztartáson belüli és azok irányítása alá tartozó szervezetek (nyilatkozat kitöltése). Az önrész legalább 2%-át ők adják.
- Gazdasági társaságok (EV-k nem)
- Államháztartáson kívüli non-profit szervezetek
- Az IH csak a koordinátorral kommunikál.
- A koordinátornak a megvalósításban és a finanszírozásban (önrész) részt kell venni.

- Partnerek lehetnek EU-n kívüliek is, de az EU-s környezeti normákat kell elérniük az indikátorok esetében.
- Partner nélkül, egyedül is be lehet nyújtani,
- DE:
- Partnerség segíti a megvalósítást, nagyobb a hozzáadott érték, nagyobb a multiplikatív hatás.

- Kapcsolódó vállalkozások részvétele a projektben növeli a kockázatot, és ezt az értékelők is így tekintik. A kapcsolódás struktúráját ki kell mutatni.
- Lehetséges társfinanszírozó (nem dolgozik a projektben, csak pénzt ad hozzá, és nem részesül támogatásban).
- Külső szolgáltatók díjazás ellenében részt vehetnek a projektben.

- A költségvetésben nincs min. és max. korlát.
- Nagynak számít: 5,000,000 Euro
- Kicsinek: 500,000 Euro alatt.
- Legjobb a milliós nagyságrend.
- Annál többet nem szerencsés kérni, mint amennyit a 2014-17-es időszakra az országnak megítéltek.
- Hossza általában 2-5 év.

- A projekt menedzsment a koordináló szervezet kezében van.
- Csak a kért dokumentumokat kell csatolni a pályázathoz, mást el sem olvasnak, csak idegesítő.
- Ne kutatásról szóljon, mert az a Horizon2020-hoz tartozik.
- Nagyléptékű infrastruktúra nem ide tartozik.

- Nemzeti kontakt pontoknál ellenőrizni, hogy a mienkhez hasonló projekt készül-e.
- <http://ec.europa.eu/environment/life/contact/nationalcontact/>
- Adatlaphoz feltölthető képek, ahol kéri, vagy lehetővé teszi max. 2 MB
- png, jpg, tif, gif, bmp formátumok

Jellemzők

- ***Pilot projekt:***
- Új technológia vagy módszerek.
- ***Demonstrációs projekt:***
- Bár innovatív, de nem teljesen új, de pl. bizonyos területen még nem lett kipróbálva, tesztelve, bemutatva, de máshol már igen.

Újdonságok 2016-ban

- Hangsúly a fenntarthatóságon és az ismétlődésen
- A projekt témához való szigorú illeszkedés
- EU hozzáadott érték mérhető (indikátor tábla)
- Kettős finanszírozás szigorítása
- 2. lépcsős projektek kapcsolata más LIFE projektekkel

- Koordináció a hasonló témájú projektekkal a régióban, vagy országban, összetett projektek
- Transznacionális jelleg
- Egyéni vállalkozók és a kapcsolt vállalkozások szigorúbb figyelése.

Speciális figyelem 1

- Témánként minden pályázati csomagban mindjárt az általános újdonságok után.
- ***Pl.: Környezet és erőforrás hatékonyság***
- Kiemelt figyelem a piaci alkalmazhatóság lehetőségére
- Fenntartási időre világos stratégia és a kötelező eredmények bemutatása
- Stratégia és terv a projekt újra alkalmazhatóságára, az eredmények továbbvitelére

Speciális figyelem 2

- Nagyobb hangsúly a technikai készültség fokán, a korszerűségen, a mérhetőségen és a környezeti hasznosságon
- Üzleti terv kifejlesztése e a piac-közeli állapotot célzó projekteken
- A fenti projekteken a piaci ismeretek bizonyítása

Értékelés

- 2 független értékelő.
- 100 pontból legalább 55 pontot kell szerezni.
- Részpontoszámoknál a minimum pontot el kell érni.
- Hozzá kell járulni: általános célok, speciális célok, prioritások.
- A pályázónak képesnek kell lennie a projekt megvalósítására.

Értékelés

- **Legyen:**
- Tömör, világos és áttekinthető
- Konkrét
- Hosszú távú fenntarthatóság bizonyított.
- Lehet kiegészítő finanszírozás.

Értékelés

- **Ne legyen:**
- Terjedelmes, felesleges leírások, jellemzések.
- Kettős finanszírozás.

Értékelési szempontok

- **Tartalmi koherencia és minőség.** Min. 10, max: 20 pont.
- Világos, megvalósítható, fenntartható és finanszírozható a fenntartás idején) projekt.
- Világos kapcsolat: problémák, veszélyek, célok, tevékenységek, eredmények, hatások közt. A reális cselekvési terv ehhez illeszkedik. Szakértelem megléte a megvalósításhoz.

- **Pénzügyi koherencia és minőség:** min.: 10, max.: 20 pont.
- A költségvetés alkalmas-e a tartalom megvalósítására. Takarékosan!!!
- Az önrészek %-os aránya legyen meg!
- A költségvetés átlátható, koherens és költséghatékony legyen.

- **EU hozzáadott érték: illeszkedés az alprogram céljaihoz és prioritási területeihez.**
- min.: 10, max. 20 pont.
- Életciklus-szerű megközelítés, környezeti hasznok kimutatása: világos, hatékony, ambiciózus, hihető.

- **EU hozzáadott érték:** hozzájárulás a projekt témáihoz. Min. nincs, max: 10
- Megfelelés a tematikus prioritásoknak.

- **EU hozzáadott érték:** többcélúság, szinergiák, integráció.
- Min.: 7, max.: 15 pont.
- A speciális környezeti célok integrációja a fejlesztésbe. Szinergia más szakpolitikákkal. Igazodás gazdasági, társadalmi célokkal, köztük munkahelyteremtés, növekedés ösztönzése

- **EU hozzáadott érték:** ismétlődés és máshol alkalmazhatóság a projekt során és azután is.
- Min.: 5, max.: 10 pont.
- A hatások multiplikációja. A kritikus tömeg elérése a projekt során és azután. Több a disszeminációnál.

- **EU hozzáadott érték:** transznacionalitás, zöld beszerzés, az eredmények felhasználása.
- Min.: nincs, max.: 5 pont.
- Tagállamok szervezetei közti együttműködés. Zöld beszerzés széles körű alkalmazása. A Horizon 2020 program által finanszírozott projektek eredményeinek felhasználása.

Értékelés

Plusz pontok:

Transznacionális jelleg bizonyítása (EU-n belül is elég)

Aki mindegyik minimum részpontszámot eléri: átfogó értékelést kap.

Speciális értékelési szempontok: 9. oldal mindegyik típusra.

Formai hiba miatti elutasítás lehet: nem csatolta az aláírt nyilatkozatokat, vagy nincs bizonyítva, hogy az önrészt biztosítani tudja a pályázó.

Pénzügyi ellenőrzés

- Ha minden más ellenőrzésen megfelelt.
- Csatolni kell (excel) az egyszerűsített pénzügyi beszámolót.
- Mérleg és eredmény kimutatás.
- Könyvvizsgálói jelentés, ha az igényelt összeg meghaladja a 750,000 eurót (nemzetközi audit sztenderd szerint).
- Ezután nézik meg a mérleg, és eredmény kimutatás tartalmát. 13. oldal.

- Magyarország még 18,247,519 eurót nem használt fel, tehát ennek megszerzésére még van lehetőség.
- **Értékelési jegyzőkönyv minta van a 19. oldalon (Guide for the evaluation of Sub-programme Environment LIFE project proposals 2016)**

- **Köszönöm a figyelmet!**